

TRETIETI METAI.

Kokia turėtų būti vaiko kalba?

Pagaliau prasideda taip lauktas „vaiko kalbos perliukų“ laikotarpis! Trečiaisiais gyvenimo metais vaiko verbalinės galimybės su kiekviena diena plečiasi didžiuliu tempu. Deja, šiandieninėje praktikoje susiduriame su visai kita realybe: vieni vaikai jau kalba daug, o kitiems dar sunku tarti net pačius paprasčiausius žodžius, žodžius „sudėlioti“ į sakinį. Taigi, kaip iš tikrųjų turėtų būti?

Šiame amžiuje pradeda formotis pilnaverčiai bendravimo įgūdžiai. Vaikas taria, kartoja žodžius, sudaro sakinius, jam patinka klausytis pasakų, eilėraščių, pasakojimų. Šiame amžiuje labai išryškėja iniciatyviosios kalbos plėtra (vaikas dažnai klausia, kreipiasi į suaugusiuosius ar bendraamžius). Jis jau supranta ne tik instrukcijas, kurios yra susijusios su tuo, ką mato, bet ir pasakojamąją kalbą apie daiktus ir reiškinius, kurių nėra čia pat. Mažasis jau turi būti pajėgus suprasti tikrovę iš kalbos, o ne tik iš patirties. Mielai klausosi pasakojimų, kurių turinys nevisiškai žinomas ir yra be jokio vaizdinio pateikimo. Tai reiškia, kad vaiko vidinė kalba (kalbos supratimas) sparčiai plečiasi.

Trečiaisiais gyvenimo metais tęsiasi vaikų fiziologinis šveplavimas. Dauguma vaikų dar negali ištarti sudėtingesnių kalbos garsų: š, ž, č, dž, c, dz, r. Taip pat pasitaiko gana dažnų atvejų, kai vaikai dar neištaria garsų: k, g, l. Arba minėtus garsus ištarti gali, bet juos kalbėdamas nuolat painioja su kitais garsais. Sunku būna tarti ilgus, rečiau vartojamus ir mažai žinomus žodžius, todėl juos iškraipo.

Sakiniai, kuriais vaikas bendrauja dar nėra gramatiškai taisyklingi ir tai yra visiškai normalu. Gramatinių pagrindų formavimasis tik prasideda ir tik trečiųjų metų pabaigoje agramatizmai kalboje retėja. Gramatinis kalbos taisyklingumas priklauso ir nuo vaiko tarimo galimybių. Vaikui, patiriančiam garsų tarimo sunkumų, yra sunku ištarti sudėtingesnių gramatinių formų žodžius.

Labai intensyviai plečiasi vaiko žodynas (žodyną jau turėtų sudaryti 1200 – 1500 vartojamų žodžių). Pagrindė vyrauja daiktų ir veiksmų sąvokos, tačiau vartoja ir kitas kalbos dalis (įvardžius – „aš, tu, mes“, būdvardžius – daiktus gali apibūdinti pagal spalvą ir dydį, skaitvardžius – „vienas, du, trys“ ir pan.). Taigi, trejų metų vaikai vartoja įvairius sakinius, bet jų struktūra dar labai neapibrėžta. Kartais kalbos srautą sunku suskirstyti į sakinius.

Jei kalba vėluoja. Rekomendacijos tėveliams:

- Įsitinkite, kaip palčiai vaikas supranta aplinkinių kalbą. Labai svarbu kuo daugiau kalbėtis ir bendrauti su vaiku: klausti, patiems atsakyti, rodyti, skaityti, pasakoti.
- Plėskite pilnaverčius bendravimo įgūdžius skatindami iniciatyviąją kalbą. Provokuokite, kad pats vaikas klausų, kreiptųsi.
- Vaiko išreikštą mintį agramatišku sakiniu, pakartokite taisyklingai.
- Neprašykite, kad vaikas vieną ar kitą žodį išstartų taisyklingai neįsitikinę, ar vaiko galimybės tai leidžia (pvz.: jei vaikas neištaria garso š, jis negalės taisyklingai pasakyti žodžių: šoka, šilta ir t.t.).
- Plėskite žodyną būdvardžiais apibūdinami daiktus ne tik pagal spalvą ir dydį, bet ir pagal skonį, formą, faktūrą (medinis, plastmasinis ir pan.).
- Ribokite naudojimosi kompiuteriu ar telefonu laiką. Stebima tendencija, kad vaikų, kurie daug laiko praleidžia prie minėtų technologijų, kalba yra sulėtėjusi.
- Stenkitės kuo mažiau įkyrėti savo pastabomis, geriau patys kalbėkite aiškiais, vaikui suprantamais, taisyklingais sakiniais.
- Paprastai bei suprantamai atsakykite į klausimus.
- Stenkitės paaiškinti tik tai, ko vaikas klausia.

Parengė
Kelmės švietimo pagalbos tarnybos
logopedė Jūratė Navickienė